

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรีนาฏศิลป์ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ผู้เรียบเรียง	1. ชนุ	รักษาราชภรณ์
	2. ธิดารัตน์	ภักดีรักษ์
	3. วุฒิศักดิ์	จ้องสาระ
ผู้ตรวจ	1. รศ. ธรณีส	หินอ่อน
	2. ผศ. ดร.ภัทรภร	ผลิดากุล
	3. สุภิสรา	แสงอาวุธ
บรรณาธิการ	1. กฤษดา	หุ่นเจริญ
	2. วีระกิจ	สุวรรณพิทักษ์

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาแทนใบประกันคุณภาพของสำนักพิมพ์ กรณีที่พบข้อบกพร่องข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบเพื่อดำเนินการตามที่ระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ดนตรี นาฏศิลป์ 3

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

ชนุ รักษาราชภรณ์	ค.บ. (ดนตรีศึกษา)
ธิดารัตน์ ภักดีรักษ์	คษ.บ. (ดุริยางค์ไทย)
วุฒิศักดิ์ จ้องสาระ	คษ.บ. (นาฏศิลป์ไทย)

ผู้ตรวจ

รศ. ธรณีส หินอ่อน	กศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์ไทย), ศศ.ม. (ดุริยางค์ไทย)
ผศ. ดร.ภัทรภร ผลิดากุล	ค.บ. (ดนตรีศึกษา), ค.ม. (ดนตรีศึกษา), ปร.ด. (ดนตรี)
สุภิสรา แสงอาวุธ	คษ.บ. (นาฏศิลป์ไทย), ศศ.ม. (ศิลปะการแสดง)

บรรณาธิการ

กฤษดา หุ่นเจริญ	กศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์สากล), ศศ.ม. (ดนตรีศึกษา)
วีระกิจ สุวรรณพิทักษ์	ค.บ. (ดนตรีศึกษา), ค.ม. (ดนตรีศึกษา)

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

• ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :
69/109 หมู่ 1 ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
โทร. 0 2584 5889, 0 2584 5993, 0 2961 4580-2
โทรสาร 0 2961 5573, 0 2582 2313

• ฝ่ายวิชาการ :
87/122 ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร. 0 2954 4818-20, 0 2953 8168-9 โทรสาร 0 2580 2923

ปีที่พิมพ์ 2566
พิมพ์ครั้งที่ 1
ISBN: 978-616-07-2363-8
ราคา 69 บาท
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนวิชาพื้นฐาน **ดนตรี นาฏศิลป์ 3** เล่มนี้ ได้เรียบเรียงขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี และสาระที่ 3 นาฏศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น 8 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. รูปร่างและเสียงของเครื่องดนตรี
2. ตัวโน้ตบรรณา
3. รื่นเรืงบทเพลง
4. ดนตรีกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น
5. เอกลักษณะและหลักการปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย
6. การแสดงนาฏศิลป์ไทย
7. การแสดงพื้นเมือง 4 ภาค
8. นาฏศิลป์เชิงบูรณาการ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ดนตรี นาฏศิลป์ 3** เล่มนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและครูผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ห้องเรียน ศตวรรษที่ 21

การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

การวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างราบรื่น

วัฒนธรรมที่แตกต่าง

การศึกษาเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างสรรค์อันมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเข้าถึงวัฒนธรรมที่ต่างกัันยังช่วยพัฒนาชีวิตการทำงาน และทางสังคมด้วย

สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ

การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณที่ต้องใช้ความคิดอย่างถี่ถ้วน และการถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนเองออกมาเป็นผลงานศิลปะ

ทักษะสู่อาชีพ

การนำความรู้ ความสามารถที่ได้ในการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่สนใจในอนาคต

การสร้างสรรค์

การใช้ความคิดสร้างสรรค์ สร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือนำสิ่งที่เคยมีอยู่แล้วมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

การทำงานเป็นทีม

การศึกษาและปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความเหมาะสม เรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

เทคโนโลยีทันสมัย

การสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการที่เหมาะสม

การมีคุณธรรม

การรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแสดงความชื่นชมและยินดีกับผู้อื่นอย่างเต็มใจ และพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานเล่มนี้ มีเนื้อหาที่สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี และสาระที่ 3 นาฏศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมความรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเกิดเจตคติที่ดีต่อศิลปะ ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

กิจกรรมก่อนเรียน

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนได้รวบรวมความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใหม่

ศัพท์ศิลป์น่ารู้

คำศัพท์เฉพาะที่ควรรู้เกี่ยวกับศิลปะ (ดนตรี นาฏศิลป์) เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายมากยิ่งขึ้น

รอบรู้ศิลปะ

เกร็ดความรู้เพิ่มเติม และเทคนิคที่น่าสนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติดนตรี นาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

ลึกลับมอง

คำถามจุดประกายความคิด เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านและรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

QR ส่องรู้

การนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจผ่านเทคโนโลยี QR CODE เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย

กิจกรรม

กิจกรรมทำสาระการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจ ปฏิบัติ และสร้างสรรค์อย่างมีกระบวนการในสาระการเรียนรู้นั้น ๆ

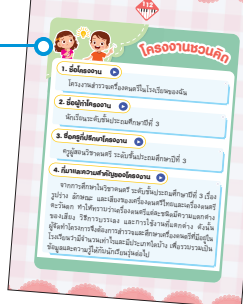

สรุปสาระสำคัญ
การสรุปสาระสำคัญ ทยหน่วยการเรียนรู้ รูปแบบ Info graphic เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย และยังสามารถใช้เทคโนโลยี QR CODE เพื่อเข้าถึง และรับชม Motion graphic ได้อีกด้วย

โครงงานชวนคิด

การนำเสนอตัวอย่างโครงงานที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์ ค้นคว้า สืบหา และฝึกทักษะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมทำหน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจ ปฏิบัติ และสร้างสรรค์อย่างมีกระบวนการ เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างครบถ้วน และกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่า และมีความภูมิใจในศิลปะ

คำถามท้าทายการเรียนรู้ เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ของนักเรียน

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

รูปร่างและเสียงของเครื่องดนตรี 1

กิจกรรมก่อนเรียน	2
รูปร่างและลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีไทย	3
รูปร่างและลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีตะวันตก	9
สรุปสาระสำคัญ	14
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	15
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	16

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ตัวโน้ตบรรณา 17

กิจกรรมก่อนเรียน	18
โน้ตดนตรีไทย	19
โน้ตดนตรีสากล	21
สรุปสาระสำคัญ	25
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	26
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	26

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่งเบบเพลง 27

กิจกรรมก่อนเรียน	28
บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำคัญ	29
การขับร้องเดี่ยว ขับร้องหมู่ และการบรรเลงดนตรี	33
การเคลื่อนไหวตามอารมณ์ของบทเพลง	37
คุณภาพของเสียงร้องและเสียงดนตรี	40
สรุปสาระสำคัญ	42
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	43
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	43

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ดนตรีกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น 44

กิจกรรมก่อนเรียน	45
ดนตรีกับการดำเนินชีวิตและในโอกาสต่าง ๆ	46
เอกลักษณ์ของดนตรีท้องถิ่น	49
สรุปสาระสำคัญ	54
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	55
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	55

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

เอกลักษณ์และหลักการปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย 56

กิจกรรมก่อนเรียน	57
ที่มาและความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทย	58
เอกลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทย	62
การใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์	65
สรุปสาระสำคัญ	72
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	73
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	73

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

การแสดงนาฏศิลป์ไทย 74

กิจกรรมก่อนเรียน	75
การเคลื่อนไหวรูปแบบต่าง ๆ	76
ร่างมาตรฐาน	80
บทบาทหน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม	85
การมีส่วนร่วมในการแสดง	87
สรุปสาระสำคัญ	90
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	91
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	91

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

การแสดงพื้นเมือง 4 ภาค 92

กิจกรรมก่อนเรียน	93
ลักษณะการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง	94
การแสดงพื้นเมือง 4 ภาค	97
สรุปสาระสำคัญ	100
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	101
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	101

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8

นาฏศิลป์เชิงบูรณาการ 102

กิจกรรมก่อนเรียน	103
การบูรณาการนาฏศิลป์กับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ	104
นาฏศิลป์กับชีวิตประจำวัน	107
สรุปสาระสำคัญ	109
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	110
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	110

โครงการชวนคิด 111

บรรณานุกรม 116

ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

สาระที่ 2 ดนตรี

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด								
	ศ 2.1							ศ 2.2	
	1	2	3	4	5	6	7	1	2
1 รูปร่างและเสียงของเครื่องดนตรี	🎵								
2 ตัวโน้ตพหุรชา		🎵							
3 รื่นเรื่อกาเพลง			🎵	🎵	🎵	🎵			
4 ดนตรีกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น							🎵	🎵	🎵

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด							
	ศ 3.1					ศ 3.2		
	1	2	3	4	5	1	2	3
5 เอกลักษณ์และหลักการปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย		๓					๓	๓
6 การแสดงนาฏศิลป์ไทย	๓		๓	๓				
7 การแสดงพื้นเมือง 4 ภาค						๓		
8 นาฏศิลป์เชิงบูรณาการ					๓			

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาสาระการเรียนรู้ทางดนตรี เรื่องรูปร่าง ลักษณะของเครื่องดนตรีที่เห็นในชีวิตประจำวัน สัญลักษณ์แทนเสียงและจังหวะเคาะ สามารถบอกบทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำคัญ ขับร้องและบรรเลงดนตรีง่าย ๆ แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวสอดคล้องกับอารมณ์เพลง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงร้องและเสียงดนตรี นำดนตรีไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ระบุลักษณะเด่น เอกลักษณ์ ความสำคัญและประโยชน์ของดนตรีในท้องถิ่น

ศึกษาสาระการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ แสดงท่าทางประกอบเพลง เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดง บอกประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทย การแสดงนาฏศิลป์ในท้องถิ่น ระบุเอกลักษณ์ และความสำคัญของนาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

รูปร่างและเสียงของเครื่องดนตรีไทย

ตัวชี้วัด : สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

ระบุรูปร่าง ลักษณะของเครื่องดนตรีที่เห็นและได้ยินในชีวิตประจำวัน (ศ 2.1 ป.3/1)

สาระการเรียนรู้

1. รูปร่าง และลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีไทย

2. รูปร่าง และลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีตะวันตก

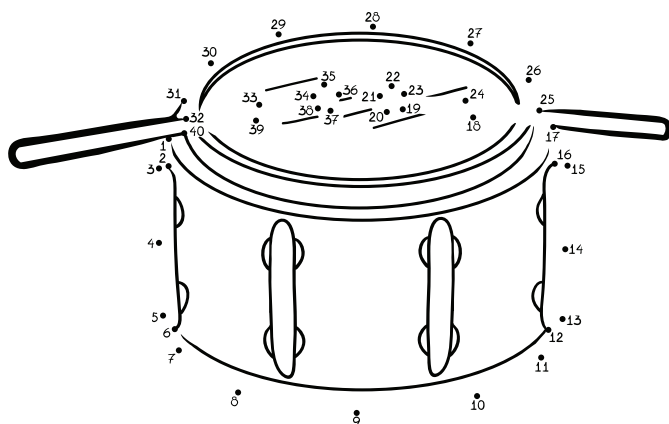

แนวคิด

ดนตรีไทยและดนตรีสากลมีคุณสมบัติที่ต่างกันไปตามรูปร่างลักษณะ เสียง และวิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรี

กิจกรรม ก่อนเรียน

ให้นักเรียนลากเส้นตามลำดับตัวเลขให้เป็นรูปร่าง และ
บอกว่ารูปร่างที่ได้คือเครื่องดนตรีชนิดใด

ลึบสมอง

“เพื่อน ๆ ชื่นชอบเครื่องดนตรีอะไรกันบ้าง”

รูปร่างและลักษณะของ เสียงเครื่องดนตรีไทย

เครื่องดนตรีไทยมีรูปร่างและคุณสมบัติของเสียงที่
แตกต่างกัน โดยเครื่องดนตรีไทยสามารถแบ่งออกเป็น
4 ประเภท ตามวิธีการบรรเลง ดังนี้

เครื่องดีด

เครื่องสี

เครื่องตี

เครื่องเป่า

ประเภทเครื่องดีด

เครื่องดนตรี **จะเข้**

รูปร่าง มีลักษณะคล้ายตัวจระเข้ วางดีด
ตามแนวนอน มีสายที่ขึงสำหรับดีดอยู่
ด้านบน 3 สาย

ลักษณะของเสียง เสียงนุ่มนวลไพเราะ

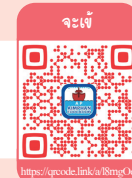
ไม้ดีดจะเข้

การพันไม้ดีดจะเข้

QR ส่องรู้

ชมวิดีโอสาธิตการบรรเลงจะเข้

<https://qr.cde.link/a/8imgC3e>

ลับสมอง

“เพื่อน ๆ คิดว่าเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีดมีอะไรบ้าง”

ประเภทเครื่องดีด

เครื่องดนตรี ซอด้วง

รูปร่าง ลักษณะคล้ายที่ดักสัตว์ที่เรียกว่า “ด้วง” จึงเรียกตามลักษณะดังกล่าวว่า ซอด้วง
ลักษณะของเสียง เสียงแหลม ก้องกังวาน

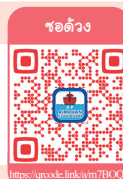
เครื่องดนตรี ซออู้

รูปร่าง กะโหลกซอทำจากกะลามะพร้าว มีลักษณะกลมมนและใหญ่กว่าซอด้วง
ลักษณะของเสียง เสียงทุ้ม นุ่มนวล

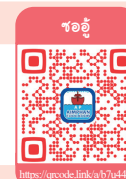

QR ส่องรู้

ชมวิดีโอสาริตการบรรเลง
ซอด้วงและซออู้

<https://qrcode.link/a/7D0Q6>

<https://qrcode.link/a/b7u44>

ประเภทเครื่องดีด

เครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีดสามารถแยกประเภทได้ 3 ชนิด ตามวัสดุในการสร้าง ดังนี้

• เครื่องดีดที่ทำด้วยไม้

เครื่องดนตรี ระนาด

รูปร่าง ระนาดประกอบด้วยลูกระนาดหลายลูก ร้อยด้วยเชือกเรียงกันเป็นผืนแขวนไว้บนรางระนาดที่ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง

ลักษณะของเสียง เสียงของระนาดมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละชนิด และประเภทของไม้ดี เช่น ไม้แข็งดีจะให้เสียงสูง แข็งแกร่ง กังวาน ไม้ نرمดีจะให้เสียงทุ้ม นุ่มนวล

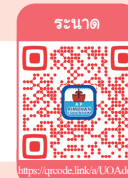
ไม้แข็ง

ไม้ نرم

QR ส่องรู้

ชมวิดีโอสาริตการบรรเลงระนาด

<https://qrcode.link/a/LOAukS>

6

• เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ

เครื่องดนตรี **คิ่ง**

รูปร่าง ลักษณะคล้ายถ้วยเล็ก ๆ
มีเชือกร้อยที่ก้นทั้งสองข้าง

ลักษณะของเสียง ดัง กังวาน
มี 2 เสียง คือ เสียงคิ่งและเสียงจับ

รอบรู้ศิลปะ

ลักษณะการจับและตีคิ่งในเสียงคิ่ง และจับ

การตีเสียงคิ่ง

การตีเสียงจับ

ศัพท์ศิลป์น่ารู้

คำศัพท์	คำอ่าน	ความหมาย
มโหรี	มะ-โห-รี	วงดนตรีของไทย ใช้เครื่องดนตรีครบทั้งดีด สี ดี เป่า และขับร้อง

7

• เครื่องตีที่ทำด้วยหนังสัตว์

เครื่องดนตรี **กลองทัด**

รูปร่าง ลักษณะเป็นรูปทรงกระบอก
ซึ่งหน้ากลองด้วยหนังสัตว์

ลักษณะของเสียง ทุ่มต่ำ และ
กังวาน มี 2 เสียง คือ เสียงตุ้มจากลูกข้างซ้าย และเสียงต้อม
จากลูกข้างขวา

ประเภทเครื่องเป่า

เครื่องดนตรี **ขลุ่ย**

รูปร่าง ลักษณะเป็นท่อนยาว
กลม เจาะรูเรียงกัน 7 รู ตาม
ลำดับเสียง มักทำจากไม้หรือ
วัสดุทดแทน เช่น พลาสติก

ลักษณะของเสียง นุ่มนวล อ่อนหวาน

QR ส่องรู้

ชมวิดีโอสาริตถการบรรเลง
ขลุ่ยเพียงออ

<https://qr.cde.mku.ac.th/0226g>

กิจกรรมที่

1

คำชี้แจง : ให้นักเรียนดูรูปภาพ และบอกว่าเป็น
เครื่องดนตรีประเภทใด

ตัวอย่าง

เครื่องตี

?

?

?

?

?

?

รูปร่างและลักษณะของ
เสียงเครื่องดนตรีตะวันตก

เครื่องดนตรีตะวันตกมีรูปร่างและลักษณะของเสียงที่
แตกต่างกัน ในการจัดประเภทของเครื่องดนตรีนิยมแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทเครื่องสาย

เครื่องสายสร้างเสียงจากการสั่นสะเทือนของสายที่ทำจาก
ลวด เ็น หรือไนลอน เครื่องสายที่พบเห็นในปัจจุบันนิยมทำให้
เกิดเสียงได้ 2 วิธี คือ วิธีสี และ วิธีดีด เช่น

เครื่องดนตรี ไวโอลิน

รูปร่าง คล้ายกีตาร์แต่มีขนาดเล็กกว่า

ลักษณะของเสียง แหลมสูง
โปร่ง บรรเลงได้หลากหลาย
อารมณ์

ประเภทเครื่องลมไม้

ชื่อของเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้แบ่งตามวัสดุที่ใช้ประดิษฐ์ เวลาบรรเลงต้องเป่าด้วยลม ลำตัวของเครื่องดนตรีทำด้วยไม้ ปัจจุบันเครื่องดนตรีบางชนิดจะเปลี่ยนไปทำด้วยโลหะ แต่ก็ยังจัดอยู่ในกลุ่มนี้ เช่น

เครื่องดนตรี ฟลูต

รูปร่าง ลักษณะเป็นท่อนยาวทรงกลม มีรูสำหรับใช้นิ้วปิด-เปิดรู
ลักษณะของเสียง นุ่มนวล อ่อนหวาน

ประเภทเครื่องลมทองเหลือง

เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้มีส่วนประกอบสำคัญคือกำพวด และท่อนลมทำด้วยโลหะขนาดต่างกัน เสียงเกิดจากการเป่าลมให้เกิดการสั่นสะเทือนที่ริมฝีปากของผู้เล่น เช่น

เครื่องดนตรี ทรัมเป็ต

รูปร่าง ลักษณะเป็นท่อนโลหะยาว ตรงปลายบานออกเป็นลำโพง มีปุ่มกดเรียกว่าลูกสูบ ทำหน้าที่เปลี่ยนระดับเสียง
ลักษณะของเสียง สดใส ดังกังวาน

รอบรู้ศิลปะ

กำพวด เป็นส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลมทองเหลือง เวลาเล่นจะอยู่ระหว่างริมฝีปาก

ประเภทเครื่องลมนิ้ว

เครื่องดนตรีที่มีลิ้นนิ้วที่เรียกว่า “คีย์” ไว้สำหรับกดเพื่อปรับเปลี่ยนระดับเสียงดนตรี โดยปกติคีย์ของคีย์เป็นสีขาวกับดำ เช่น

12

คีย์

เครื่องดนตรี เปียโน

รูปร่าง เป็นเครื่องดนตรีที่มีกลไกภายใน มีปุ่มลิ่มนิ้วเรียกว่าคีย์ สำหรับกดให้ค้อนเล็ก ๆ ไปเคาะสายโลหะที่ขึงไว้ข้างใน เปียโนมีแบบตั้งตรงและแนวนอน

ลักษณะของเสียง กังวาน สดใส อ่อนหวาน โศกเศร้า สามารถทำเสียงดัง-เบา ขึ้นอยู่กับแรงในการกดลิ่มนิ้ว

ประเภทเครื่องกระทบ

เครื่องดนตรีที่เกิดเสียงขึ้นจากการตีกระทบ การสั่น การเขย่า หรือการเคาะ อาจใช้ไม้หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งกระทบกัน เพื่อให้เกิดเสียง เช่น

เครื่องดนตรี กลองชุด

รูปร่าง ประกอบด้วยตัวกลอง และฉาบจำนวนหลายใบ

ลักษณะของเสียง ให้เสียงที่หลากหลาย หนักแน่น มีพลัง

ฉาบ

กลอง

13

คำศัพท์

drum set

คำอ่าน

ดรัมเซต

ความหมาย

กลองชุด

กิจกรรมที่

2

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีมา 1 ชนิด และวาดภาพเครื่องดนตรีนั้น พร้อมทั้งระบุชื่อเครื่องดนตรี ประเภทของเครื่องดนตรี รูปร่าง และลักษณะของเสียง

ตัวอย่าง

ประเภท เครื่องลมไม้

รูปร่าง ตัวเครื่องทำด้วยโลหะ มีปากเป่า ลำตัวทรงกรวย ปากลำโพงจะงอขึ้นมา

ลักษณะของเสียง เสียงมีความหลากหลาย เช่น อ่อนหวาน นุ่มนวล

แซกโซโฟน

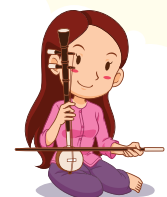
14

สรุปสาระสำคัญ

รูปร่างและเสียงของเครื่องดนตรีไทย

รูปร่างและเสียงของเครื่องดนตรีไทยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- ประเภทเครื่องดีด เช่น จะเข้
- ประเภทเครื่องสี เช่น ซอด้วง
- ประเภทเครื่องตี
 - เครื่องตีที่ทำด้วยไม้ เช่น ระนาด
 - เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ เช่น ฉิ่ง
 - เครื่องตีที่ทำด้วยหนังสัตว์ เช่น กลองทัด
- ประเภทเครื่องเป่า เช่น ขลุ่ย

สรุปสาระสำคัญ

รูปร่างและลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีตะวันตก

เครื่องดนตรีสากลแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- ประเภทเครื่องสาย เช่น ไวโอลิน
- ประเภทเครื่องลมไม้ เช่น ฟลูต
- ประเภทเครื่องลมทองเหลือง เช่น ทรัมเป็ต
- ประเภทเครื่องลิ่มนิ้ว เช่น เปียโน
- ประเภทเครื่องกระทบ เช่น กลองชุด

15

กิจกรรม

ส่งเสริมการเรียนรู้

เกม ทายเครื่องดนตรี

อุปกรณ์ : ป้ายคำใบ้ (เขียนรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องดนตรี) 5 แผ่น

กติกา :

- 1.ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม เท่า ๆ กัน
- 2.แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเข้าชิงจับหาผู้เริ่มเล่นก่อน
- 3.กลุ่มที่ชนะเลือกแผ่นป้ายคำใบ้จากจำนวน 5 แผ่น (คำใบ้ เช่น เป็นเครื่องดนตรีไทย, เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี)
- 4.เมื่อฟังคำใบ้เสร็จแล้วให้ตอบว่าเป็นเครื่องดนตรีใด ถ้าตอบผิดให้อีกกลุ่มเป็นผู้ตอบ
- 5.ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเข้าชิงจับเพื่อหากกลุ่มที่เปิดแผ่นป้ายคำใบ้ต่อไป และตอบคำถามให้ถูก
- 6.จบเกมกลุ่มที่ตอบได้มากที่สุดเป็นผู้ชนะ

1. เป็นเครื่องดนตรีไทย

?

?

?

?

ชวนคิด... จิตคำตอบ

- 1 จงบอกชื่อเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องเป่ามา 3 ชนิด
- 2 ซอด้วงและซออู้มีลักษณะเสียงอย่างไร
- 3 กีตาร์ เป็นเครื่องดนตรีประเภทใด และให้เสียงอย่างไร
- 4 จงบอกชื่อเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องลมทองเหลืองมา 3 ชนิด
- 5 หน้าที่หลักของเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องกระทบคืออะไร

หน่วยการเรียนรู้ที่

2

ตัวโน้ตहरखा

ตัวชี้วัด : สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

ใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์แทนเสียงและจังหวะเคาะ
(ศ 2.1 ป.3/2)

สาระการเรียนรู้

1. โน้ตดนตรีไทย

2. โน้ตดนตรีสากล

แนวคิด

โน้ตเพลงเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับบันทึกระดับเสียงดนตรีเป็นตัวกำหนดเสียงสูง-ต่ำ ดัง-เบา ยาว-สั้น ซึ่งเกิดจากการแต่งขึ้นของผู้ประพันธ์เพลง สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงและอัตราจังหวะของดนตรีไทยและดนตรีสากลจะแตกต่างกัน